

PRAGMATİZM VE YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ

Murat YILDIRIM*

Öz

Bu çalışmada, pragmatizm ile yeni kamu işletmeciliği arasındaki benzer özellikler karşılaştırmalı bir inceleme ile ortaya konmaya çalışılmıştır. Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımında pragmatizmin izlerini araştırmak üzerine odaklanan bu çalışmada, belgesel gözlem yöntemiyle ilgili kaynaklar incelenerek değerlendirilmiştir. Pragmatizmle yeni kamu işletmeciliği arasında bağlantılar kurulmasını sağlayacak kavramlar bilimsel bir titizlikle seçilerek irdelenmiş, böylelikle her iki yaklaşım arasındaki ortak noktaların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Pragmatizm, yeni kamu işletmeciliği, disiplinlerarası analiz ve sektörlerarası yakınlaşma, yönetimin yerindenliği, yönetimin işlevselliği.

Abstract

Pragmatism and New Public Management

In this study, similar characteristics between pragmatism and new public management have been tried to be put forth by means of a comparative study. In this study which focuses on searching the traces of pragmatism in this new public management approach, the related resources have been investigated through documentary observation. The concepts that will allow us to create links between this new public management and pragmatism have been chosen and researched with a scientific exactingness, and thus it has been aimed to determine the common points between the two approaches.

Keywords: Pragmatism, new public management, interdisciplinary analysis and sectoral proximities, the positioning of management, the functionality of management.

* Yrd.Doç.Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, SİVAS, myildirim@cumhuriyet.edu.tr

GİRİŞ

Pragmatik yaklaşım, soyut ilkelere veya mutlak kurallara karşı çıkmaktadır. Bilinçten ayrı, zihnin taklit ettiği, insanlar arasındaki ortak bağlantıyı sağlayan bir nesnel gerçeklik anlayışı reddedilmektedir. Pragmatizme göre bir kavramı, yöntemi, kuramı ya da düşünceyi, kendi başına varlığı değil; yaşam üzerindeki pratik karşılıkları ya da yararlı sonuçları var eder.

Pragmatizm, gerçekliği ve bilgiyi insan yaşantısıyla deneyimlerine bağlayarak bir oluşum ya da icat olarak görmektedir. Bu yüzden pragmatizme göre değişebilen bilgiler karşısında yaşamın sürdürülebilmesi, tanımlara bağlı kalmakla değil, etkileşim kurmakla olanaklıdır. Bu ise aynı zamanda değişime uyum sağlayabilmenin bir gereğidir. Pragmatizm; hedefe taşıyacak, işe yarayacak yol ve araçlarla ilgilenir, yoksa sağlam ve kalıcı ilkelerle değil. Onun, hedefe yönelik sabit ne bir yolu ne de bir aracı vardır. Pragmatizm, olayların yasalarını bulmanın değil, olayları yorumlamanın bir yöntemidir.

Pragmatizmin kamu yönetimi üzerindeki etkileri ise özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren yeni kamu işletmeciliği reformları ile birlikte gözlenmeye başlanmıştır. Hem 1970’li yıllardaki ekonomik krizin kamu sektörüne getirdiği ağır mali yük hem de 1980’lerden itibaren Yeni Sağ iktidarlar tarafından uygulanan yeni-liberal politikalar, kamu sektöründeki büyük değişimler için süreci başlatmıştır. Başta Anglo-Sakson ülkeler olmak üzere, dünya çapında yaygınlaşan ve 1990’lı yıllarla birlikte büyük bir hız kazanan bu reformlar, yeni kamu işletmeciliği adı altında birleşmiştir. Tüm özellikleriyle değerlendirildiğinde, yeni kamu işletmeciliğinin, gerek hedef ve anlayış tarzı gerekse uygulama yöntem ve araçları bakımından aynı zamanda pragmatik güdüye sahip bir yaklaşım olduğu ileri sürülebilir.

1. PRAGMATİZM NEDİR?

Pragmatizm terimi, Yunanca’da *eylem* anlamına gelen *pragma* (πράγμα) sözcüğünden gelmektedir. *Uygulama* (practice) ve *pratik* (practical) sözcükleri de yine bu sözcükten türetilmiştir. Terimin felsefedeki kullanımı ise Charles Sanders Peirce’in 1878’deki “Fikirlerimizi Nasıl Netleştirebiliriz?” adlı makalesi ile birlikte başlamıştır (James, 2000: 25; James, 2004a: 209).

Pragmatik yaklaşım, üç klasik Amerikan pragmatist tarafından geliştirilmiştir: Charles Sanders Peirce (1839-1914), William James (1842-1910) ve John Dewey (1859-1952). Pragmatizm, Eski Yunan’da Sokrates tarafından ortaya konulan, “Bir kişi nasıl yaşmalıdır?” sorusuna bir yanıt

aramaktadır. Pragmatik düşünceye bağlı olanlar, çözümü, insan varlığının günlük sıkıntılarının daha iyi anlaşılıp kavranmasını sağlayacak bir şekilde kişinin inançlarının pratik sonuçlarında görmektedir (Leong, 2003: 10).

Sürecin başlangıcında eylemler vardır. Eylemler ise inançlardan değil, tersine inançlar eylemlerden kaynaklanmaktadır. İnançlar, kanıksanmış eylemlerden başka bir şey değildir. Başka bir deyişle, inançlar, insanların günlük yaşantılarına rehberlik edip, karşılaştıkları sorunlara çözüm sunan, arzulanılan sonuçlara ulaştıran nispeten kalıplaşmış eylemler dizisidir. Onlardan, yaşam içerisinde pratik bir değere ya da karşılığa sahip olmaları beklenmektedir. Bu niteliklerde gerçekliğin belki kendisi değil, ama farklı bir tarzda işlevleri belirlemektedir. Bu noktadan sonra *inanç* ve *gerçeklik* kavramlarını birbirinden ayırt etmek olanaksız bir hale gelmektedir.

İnanç gerçekliktir, gerçeklik ise inançtır. İnanç, eylemin alışkanlık durumuna gelmesidir. İşte bu nedenle gerçeklik, eylemin bir alışkanlığıdır. İnançın karşıtı kuşkudur, fakat inanç ise gerçekliktir. Şu halde gerçekliğin karşıtı, gerçek olmayan değil; tersine kuşkudur. Düşünmenin ya da araştırmanın görevi, bir yandan inanç ile kuşku diğer yandan da alışkanlık ile eylem arasındaki savaşı yoluna koymaktır. İnançın sabitleştirilmesi demek, bir alışkanlığın sabitleşmesi demektir. Bu ise bilimsel ve diğer araştırmaların konusudur (Wells, 2003: 37). Peirce, soruşturmanın işlevinin, gerçekliği temsil etmek değil, daha çok daha etkili bir tarzda hareket etmemizi sağlamak olduğunu ileri sürmüştür. O, Descartes'den beri felsefede hakim olan; dolaysız, sezgisel ve kendi başına varolan bir bilgiye (self-knowledge) ilişkin kopya kuramını eleştirmiştir (Routledge Staff, 2000: 704).

Pragmatizmdeki vurgu; kuram ve uygulama, düşünce ve eylem arasındaki bir bağlantı ve inançlarla kavramların pratik sonuçları üzerinedir (Sanderson, 2009: 708). Pragmatizm için bilinç ve gerçeklik ya da öznellik ve nesnellik arasındaki ayrımın önemini kaybetmesi nedeniyle modern Batı felsefesiyle birlikte anılan Kartezyen düşüncedeki düalizm anlayışı artık gözden düşmüştür. İnsan zihninin ve yaşamının kendi dışındaki nesnel ilke ya da yasalara bağımlılığı düşüncesi artık reddedilmektedir. Buna göre, gerçekliğin, bilginin ya da herhangi bir düşüncenin değerini, onun soyut ya da kuramsal açıdan tatmin edici bir çerçeveye sahip olup olmaması değil; tersine toplumsal yaşamda pratik ya da kullanışlı bir içeriğinin bulunup bulunmaması belirleyecektir.

Peirce'ye göre pragmatizm, her şeyden önce yepyeni bir düşünme, iletişim ve davranış yolu olup; her türden metafizik görüş ve yaklaşımla savaşıyor, onları etkisiz duruma getirmek amacını güden, yeni ve çağdaş felsefeye bir yöntemdir (Çelik, 2008a: 28). Klasik pragmatizm, *empirik gerçekçilik* lehine

metafizik gerçekçiliği reddetmektedir. Pragmatizm, gerçekte zihinden bağımsız bir dünya vurgusunda bulunan geleneksel yaklaşıma karşı çıkararak, beklenen sonuçlara göre bilginin önemi üzerinde durmaktadır (Rockmore, 2005: 260). Pragmatizme göre bir düşüncenin gerçekliğini, onun soyut birtakım ilişkiler dizisine nasıl denk düştüğünden çok, bir davranış kuralı olarak nasıl bir işleve sahip olduğu belirler (Sagner ve Rosner, 2008: 424). Kısacası, bir kavramın değer ölçütü olan şey, kavramın kaynağı değil, onun uygulanmasıdır (Dewey, 2004: 40).

2. KAMU YÖNETİMİ İÇİN PRAGMATİK BİR YAKLAŞIM: YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ

Yeni kamu işletmeciliği, 1980 sonrası kamu sektörüne ilişkin reformlarda baskın bir rol oynamıştır. Yeni kamu işletmeciliği; kamu hizmetlerine ilişkin yeni bir yönetim bakışının eski tarz kamu yönetiminin yerini almasına, yerinden yönetimi ve şirketleşmeyi içerecek şekilde kamu hizmetlerini yeniden yapılandırmaya, kamu hizmetlerinde piyasa ya da yarı-piyasa tarzı hizmetlere yer vermeye çalışan bir yaklaşımdır (Lapsley, 1999: 201). Bu yaklaşımın temelinde, bir yandan kamu sektörünü ve örgütlerini küçültmek diğer yandan eldeki kamu hizmetlerini olabildiğince özel girişime gördürmek, başarılı iş strateji ve uygulamalarının bu hizmetlerde yaygın bir biçimde kullanılmasını sağlamak düşüncesi vardır. Başlıca amaç, hizmetlerin kamuya daha ekonomik, kaliteli ve verimli bir tarzda sunulmasıdır.

1970 ve 80'lerden itibaren, ekonomik baskılar ve değişen felsefelerin yanı sıra kamu sektörü bürokrasisinden duyulan hoşnutsuzluk, yeni bir düzen arayışına yol açmıştır (Colley, 2002: 352). Bu tarihlerdeki bir yandan ekonomik kriz, kamu görevlilerinin daha ekonomik ve verimli olmalarına yönelik sıkı mali politikaların uygulanmasına zorlarken (Glynn, 1996: 125) diğer yandan politikacıların ve kamu yöneticilerinin kamu hizmetlerinin performansını iyileştirmeleri için karşılaştıkları ciddi baskılar, özelleştirme ve sözleşmecilik politikalarıyla sonuçlanmıştır (Hepworth, 1996: 261).

Aslında 1950 ve 1960'lardan beri bürokrasi, bizzat sorunun kaynağı olarak görülmeye başlamıştır. 1970'lerden itibaren ise artık reçete hazırды. Sorun bürokrasinin kendisi olduğuna göre çare de belliydi: Bürokrasiden uzaklaşılmalıydı. Buna göre piyasa mekanizmaları ve özel şirketlerde uygulanan bürokratik olmayan yönetim teknikleri mümkün olduğu ölçüde bürokrasilerin yerini almalıydı (Gajduschek, 2003: 707).

Bürokrasileri bu akıbete götüren nedenler ise başlıca üç grupta toplanabilir. Bunlardan birincisi, 1930'lu yıllardan itibaren devletin toplumsal ve ekonomik yaşamda artan rol ve sorumluluklarına paralel olarak örgütsel ve mali açıdan büyüyen bürokrasilerin zamanla bir ölçüde kuralcı, dışarıya karşı kapalı ve duyarsız bir görünüm kazanmalarındır. İkincisi, geleneksel anlayıştaki yönetim ve politika arasındaki ayrımın uygulamada geçerliliğini kaybetmesi, yönetim ve politika arasında yetkin bir dengenin kurulamayışıdır. Bu bakımdan, birbirlerini karşıt bir güç olarak değil, tamamlayıcı bir unsur olarak gören bir bakış açısının gelişmeyişi önemli sorunlara yol açmıştır. Üçüncüsü ise kamu yöneticilerinin ve politikacıların değişim sürecinin doğru algılanması ve yönetilmesi konularında yetersiz kalmalarıdır.

Hem 1970'li yıllardaki ekonomik krizin kamu sektörüne getirdiği ağır mali yük hem de 1980'lerden itibaren Yeni Sağ iktidarlar tarafından uygulanan yeni-liberal politikalar, kamu sektöründeki büyük değişimler için süreci başlatmıştır. Başta Anglo-Sakson ülkeler olmak üzere, dünya çapında yaygınlaşan ve 1990'lı yıllarla birlikte büyük bir hız kazanan bu reformlar, yeni kamu işletmeciliği adı altında birleşmiştir. Birçok ülkenin, kamu yönetimini yeniden düzenleme ya da yapılandırma çabalarının *yeni kamu işletmeciliği* adıyla anılması ise ülkelerin *açık performans ölçümleri, yerinden yönetim, özel sektör yönetim tarzları, sözleşmecilik ve özelleştirme* (Green-Pedersen, 2002: 271) gibi uygulama araç ve yöntemlerindeki benzerliklerden kaynaklanmıştır. Tüm bu yaşananlar ise sonuçta *sosyal devletten piyasa devletine* doğru bir dönüşüm sürecini başlatmıştır.

1980'ler ve 1990'ların başlarında sosyal devlet, yeni yöneticilik (new managerialism) ve Yeni Sağ (New Right) siyasal ideolojisinin birbirine eklenmesi yoluyla bir dönüşüm geçirmiştir (Newman, 2000: 45). İngiltere'de, ABD'deki gibi, ilk yeniden yapılandırma süreci, genellikle, refah devleti ve devletçilik karşıtlığıyla birleşen Yeni Sağ siyasal ideoloji ve güçleri tarafından yönlendirilmiştir. Yeni Sağ'ın refah devleti karşıtlığı, refah harcamalarının ekonomik olarak verimsiz ('gerçek ekonomi'ye bir yük olması nedeniyle) ve toplumsal olarak zarara verici (bir bağımlılık kültürü üretmesi nedeniyle) görülmesine yol açmıştır. Devletçilik karşıtlığı ögesi ise kaynakların, ürünlerin ve hizmetlerin bölüşümünde serbest piyasaların normatif bir mekanizma olarak ele alınmasını sağlamıştır. Bu açıdan, devlet, piyasa süreçlerinin doğal işleyişini çarpıtan bir müdahaleci olarak algılanmıştır (Clarke et al., 2000: 2-3). Yeni Sağ politikalar, serbest piyasaları ve rekabeti yüceltirken, yurttaşları adeta birer müşteri olarak görmüş, hizmetlerin çoklu alternatifler içerisinde daha ekonomik, etkin ve verimli bir biçimde sunulmasını ve böylelikle bir performans artışını hedeflemiştir.

Bu arada, Yeni Sağ programlarının, ekonomik olarak liberal iken, toplumsal olarak muhafazakâr olduğunu da vurgulamak gerekir. Yeni Sağ, liberal olarak, ekonomik özgürlükleri genişletmeye çalışmış; ama muhafazakâr kimliğiyle ise bireyin kendine düşkünlüğünün üzerinde görevlerini ya da yükümlülüklerini, dar kişisel çıkarları üzerinde ahlaki bilincini vurgulayarak, kişisel sorumlulukla ilgili eski değerleri sürdürmek ya da yeniden canlandırmak istemiştir (Saunders, 1999: 108, 111).

Yeni kamu işletmeciliği ise kamu sektörü ve özel sektör, profesyoneller ve yöneticiler, merkez ve yerel yönetim arasındaki ilişkileri yeniden şekillendiren bir dizi reformu tanımlayıcı bir terim olarak kullanılmıştır. Yurttaşlar ve hizmetlerden yararlananlar, müşteriler olarak yeniden tanımlanmış ve kamu hizmeti örgütleri iş dünyası imajıyla yeniden kurgulanmıştır (Newman, 2000: 45). Yeni kamu işletmeciliği, kapsamlı bir yeni-liberal ideolojinin yanı sıra verimlilik artışı üzerine odaklanan bir dizi belirli ekonomik kuram ve normatif değerlerden esinlenmiştir. Yeni kamu işletmeciliği, başlıca düşüncelerini, ekonomikle verimlilik ve verimliliğe dönük güdüleyici örgütsel değişiklikler konuları etrafında şekillendirmiştir (Christensen and Laegreid, 2007: 4, 15).

Yeni kamu işletmeciliğinin köklerinde, *yeni kurumsal ekonomi* ve *yönetimcilik* (managerialism) akımları yer almaktadır. II. Dünya Savaşı sonrası kamu tercihi, işlem maliyetleri ve asil-vekil kuramlarının gelişimiyle yakından ilgili olan yeni kurumsal ekonomi hareketi; 'yarışabilirlik', 'kullanıcı tercihi', 'şeffaflık' ve 'teşvik yapılarına yakından odaklanma' düşüncelerini vurgulamıştır (Hood, 1991: 5). Bu bakımdan, asilleri (yurttaşlar) ve vekilleri (politikacılar ve bürokratlar) içeren asil-vekil kuramı, her bir tarafın kendi çıkarları üzerinde durarak (Haque, 2007: 180) bir tarafın (vekil) diğer bir taraf (asil) lehine hareket ettiği bir duruma atıfta bulunurken (Denhardt and Denhardt, 2006: 20); kamu tercihi kuramı, kamu kurumları arasındaki rekabeti teşvik etmenin ve bürokratların genişlemeci doğal eğilimlerini kontrol altında tutmanın en iyi yolu olarak piyasa güçlerini ve hesap verebilirlik mekanizmalarını önemsemiştir (Cejudo, 2008: 113). Yönetimcilik ise sonuçları başarmak için yüksek derecede takdir yetkisini gerektiren profesyonel yönetim düşüncesine dayanan bir dizi yönetsel reform öğretisinin geliştirilmesinde yardımcı olmuştur (Hood, 1991: 6). Yönetimcilik, yöneticilere daha fazla özerklik vermeyi, düzenlemeleri azaltmayı ve sonuçlara odaklanmayı savunmuştur (Cejudo, 2008: 113).

Yeni kamu işletmeciliği, kamu örgütlerinin performansını artırmayı amaçlamakta ve bürokratik yönetimden yönetimci (managerial) bir modele doğru bir değişimi zorlamaktadır. Bu çerçevede, yeni kamu işletmeciliği

yaklaşımının temel özellikleri şunlar olmaktadır: 1) Sonuçlara yönelik büyük bir ilgi duymak, 2) esnek örgüt ve istihdam şartlarını yerine getirmek, 3) açıkça tanımlanmış hedeflere ve performans göstergelerine yer vermek, 4) devletin işlevlerinde piyasaları kullanmak, 5) özelleştirme aracılığıyla devletin işlevlerini azaltmaktır (Araujo and Angelino, 2009: 558). Yeni kamu işletmeciliği paradigması bağlamında; devletin algılanma, yapılandırılma ve düzenlenme tarzı, kesinlikle ekonomik bir çerçeve içerisine yerleştirilmekte ve buna uygun siyasal retorik, küçük devletin en iyisi olduğu ve devletteki başarısızlıkların verimlilik artışıyla çözümlenmesi gerektiği görüşü üzerine odaklanmaktadır (O'Flynn, 2007: 357). Tüm bu özellikler yakından incelendiğinde, yeni kamu işletmeciliğinin aynı zamanda pragmatik güdüye sahip bir yaklaşım tarzı olduğu ileri sürülebilir.

Pragmatik sözcüğü, yerinde yaklaşımlar ve sonuçlarla ilgilidir (Zanetti ve Carr, 2000: 437). Pragmatizm; uygulamaya büyük bir önem veren ve yararlılığı insani çabanın başlıca hedefi olarak gören felsefi bir yaklaşımdır (Rescher, 2001: 191). Buna göre, var olmak pratikte yararlı amaçlara yönelmektir ya da var olmak yararlı olmaktır (Wells, 2003: 21). Pragmatizm, nesnel bir gerçeklik kavrayışına ya da en iyi tek yol anlayışına karşı çıkmaktadır. Pragmatizme göre bir kavramı, yöntemi, kuramı ya da düşünceyi, kendi başına varlığı değil; yaşam üzerindeki pratik karşılıkları ya da yararlı sonuçları var eder.

Pragmatistler için felsefe, bir düşüncenin analizinden çok, bir amacın analizidir (Ross, 1995: 63). Benzer şekilde, yeni kamu işletmeciliği adı verilen uygulamalar, akademik kuram geliştirmekten bağımsız bir biçimde, varolan bürokrasiler içindeki girişimci denemelerden kaynaklanmıştır (Catlaw and Chapman, 2007: 341). Buradaki benzerlik ise her iki yaklaşımın; bir oluşu, varlığı ve durumu *önsel* (a priori) ilkelere dayandırmaları, doğruluk ölçütleriyle karşılaştırmaları değil, koşulsal ya da deneyimsel bir tarzda ele almalarıdır. Bu karşılaştırmayla, yine, bir şeye önem kazandırmanın, onun işe yararlılığı olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Pragmatizm tanım itibarıyla oldukça kaygandır (Festenstein, 2002: 551); çünkü pragmatizm, *pratik bir değerlendirme yöntemidir* (Lapoujade, 2009: 21). Pragmatik yöntem, her bir kavramı, kavramın sonuçlarını ortaya çıkararak yorumlamaya çalışmaktadır (James, 2004a: 209). Pragmatizmde *kavramların ve fikirlerin anlamları, durağan ve soyut bir bütünlük olarak değil, o kavramla ya da fikirle ilişkili olarak ortaya çıkan, görülebilir etkilerle ve sonuçlarla belirlenebilecek, ucu açık bir süreç olarak önerilmektedir* (Çelik, 2008b: 10). Bir aracın ya da eylem tarzının doğruluğunun, onun kullanılabilirliğine; yani başarılı ya da etkili sonuçlar sağlayıp sağlamamasına bağlı olması nedeniyle pragmatizmin pratik ve kavramsal çerçevesini belirlemek oldukça zordur.

Aslında, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının durumu da bundan pek farklı değildir.

Yönetmel reformlara ilişkin güncel tartışmalarda yaygın bir biçimde kullanılmakla birlikte, yeni kamu işletmeciliği terimi, hâlâ açık kavramsal sınırlardan yoksundur (Cejudo, 2008: 113). Bir bütün olarak yeni kamu işletmeciliği literatürü; disiplinlerarası, politika odaklı bir alan niteliği taşıması nedeniyle şekilsizdir (Barzelay, 2001: 4). Yeni kamu işletmeciliği, geleneksel düşünceye karşı çıkmış ve bütüncül bir kuram ileri sürmekten çok bir dizi farklı uygulama, politika ve kuramdan yararlanmıştır (O'Flynn, 2007: 355). Ayrıntının bulunmayışı, değişik yorumlar ve bazen çatışan çıkarlar, sonuçta yeni kamu işletmeciliği uygulamalarının çeşitlilik göstermesine yol açmıştır (Luke et al., 2008: 11).

2.1. Papini'nin Otel Koridoru Metaforu ve Sektörlerarası Yakınlaşma

Pragmatizmin hiçbir dogması ve yönteminden başka hiçbir öğretisi yoktur. Pragmatik yöntem, elde edilmiş birtakım özel sonuçlar değil, yalnızca bir araştırma tutumu demektir (James, 2004a: 213). Bu konuda, William James, İtalyan pragmatist Giovanni Papini'den ödünç aldığı bir benzetmeyi kullanmaktadır. O, pragmatik yöntemin, adeta oteldeki bir koridor gibi olacağını söylemiştir (Hickman, 2004: 69).

Pragmatizm, bir otel koridoru gibi kuramların ortasında yer almaktadır. Politika, psikoloji, toplumbilim, ekonomi vs. odalardadır. Tüm odalar koridora açılmakta ve tüm odalara girilebilmektedir. Pragmatizm, koridorun sahibi olarak serbestçe odadan odaya dolaşma hakkına sahiptir; fakat oteldeki odalarda ne olması gerektiğini söylemez (Shields, 1996: 399). James, otel koridoru metaforunu pragmatizmin çok odaklılığının (disiplinler arası/çok disiplinli) sorunlarla nasıl bağlantı kurduğunu açıklamak için kullanmıştır (Shields, 2008: 212). Pragmatizm, karşılaşılan sorunlara ilişkin kendisi açıklayıcı bir model ortaya koymak yerine, etkili çözümler sunması koşuluyla farklı kuramlara ya da yaklaşım tarzlarına açık olmayı tercih etmiştir.

Odalar içindeki kuramlar, sorunları çözümlemedeki yararlılıklarıyla değerlendirilir. Bu mantıkla kamu yönetimi, kuramların yararlı oldukları ve sorunları çözmedeki yararlılıklarıyla değerlendirileceği ilkeler etrafında örgütlenir. Koridor, kamu yönetimi için, kullanılan farklı disiplinleri birleştiren bir metafor olmaktadır (Shields, 2008: 212). Nitekim yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı, bu pragmatik bakış açısının temsili için iyi bir örnektir. Yeni kamu işletmeciliği, kamu kurumlarında daha fazla verimlilik, performans ve kalite

için sektörler arası örgütsel işleyiş ve yönetsel anlayış farklılıklarını göz ardı etmekte ve diğer sektörlerde kullanılan başarılı araç, yöntem, kavram ve düşünce tarzlarından etkin bir biçimde yararlanmaya çalışmaktadır.

Yeni kamu işletmeciliği; iş yönetimi ve diğer disiplinlerden edinilen bilgi ve deneyimleri bütünleştiren disiplinlerarası bir yaklaşımı temsil etmekte (Vigoda-Gadot and Meiri, 2008: 112) ve böylece kamu yönetiminin verimliliğini iyileştirmek için kamu ve özel sektörler arasındaki ayrıma bir son vermeyi, özel sektör pratiklerinden yararlanmayı savunmaktadır (Cole and Jones, 2005: 567). Kamu yönetimindeki yeni mantık, rol model olarak özel sektörde kullanılan yönetimi düşünüşle birleşen yeni-liberal, piyasa odaklı bir ekonomik felsefeyi esas almakta ve yurttaşları birer müşteriye dönüştürmektedir (Hammerschmid and Meyer, 2005: 711).

Yeni kamu işletmeciliği girişimleri, piyasalara ve özel sektör iş yöntemlerine karşı güçlü bir inanç beslemektedir (Pallot, 1999: 419). Bunun sonucunda, yeni kamu işletmeciliği; 1) ekonomik piyasaların kamu sektöründeki ilişkiler için model olması, 2) siyasa belirleme, yerine getirme ve hizmet sunumu işlevlerinin birbirinden ayrılması ve bir dizi sözleşmeler aracılığıyla yapılandırılması, 3) performans dayalı sözleşmecilik, rekabet, piyasa teşvikleri ve kuralların azaltılmasını içeren bir dizi yeni yönetsel araçların kullanılması gerekliliğinin üzerinde önemle durmaktadır (O'Flynn, 2007: 357). Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının, serbest piyasalara, özel sektör düşünce ve tekniklerine karşı güveni, bu araç ve mekanizmaların eylemleri başarıya dönük güdüleyebilmesinden, iş yaşamında başarılı sonuçlar elde etmiş olmalarından kaynaklanmaktadır.

2.2. Düalizmin Reddi, Yönetimin Yerindenliği ve Esnekliği

Pragmatizm, kuram ve uygulama düalizmini kabul etmeyen gelecek odaklı bir felsefedir (Garrison, 2000: 459). Pragmatizm, olguları ve değerleri birbirinden ayrı kategoriler olarak değil, tersine bütünleşmiş ve birleşik olarak ele alır (Snider, 1997: 24). Bilinçten ayrı, zihnin taklit ettiği, insanlar arasındaki ortak bağlantıyı sağlayan bir nesnel gerçeklik anlayışı reddedilmektedir.

Pragmatistler, soyut kuramsal pozisyondan çıkan bir dizi önsel ilkelere ya da rasyonel bir kavramsallaştırmaya dikkat etmezler (Elkin et al., 2009: 74). Gerçeklik, ne zorunluluğa ne de evrenselliğe sahiptir. Gerçeklik, idenin bir niteliği değildir, oluştaki bir seridir. Oysa felsefi gelenek –özellikle de rasyonalizm– gerçekliği, idenin ilişkili olmak zorunda olduğu önceden varolan bir modelden başlayarak düşünür. Bu yüzden, sadece kendinde bir gerçeklikte önceden varolan bir gerçekliğin keşfi yapılır (Lapoujade, 2009: 71, 74).

Rasyonalist görüşten farklı olarak pragmatizm ise gerçekliği, insani iradeyi ve eylemi şekillendiren soyut, tarihdışı ve mutlak bir form olarak görmez. Pragmatizme göre gerçeklik, zihinsel uğraşımın bir keşfi değil, pratik kaygıların bir ürünüdür; bu yüzden o, insani durum ya da ifadenin dışında hiçbir değer ve anlam taşımaz. Pragmatizm için gerçeklik, kendinde bir amaç ya da kaynak olmak yerine bir sonuç ya da kaynaklanan, bir zorunluluk yerine bir oluşturu; insan zihninin toplumsal bir temelde pratik ve deneyimler aracılığıyla ortaya koyduğu, biçimlendirdiği ve dönüştürdüğü bir yaratıdır.

Pragmatizm, gerçekliğin toplumsal bir yapım olduğunu ve bu yüzden her zaman için geçici bir nitelik taşıdığını ileri sürmektedir (Page, 2000: 23). *William James'in felsefesi, olmakta olan bir dünyada olan olarak insanın felsefesidir* (Lapoujade, 2009: 18). En geniş anlamda gerçekliğin insan düşüncesiyle büyüdüğü söylenebilir. Bu durumda zihnin hali hazırda tamamlanmış olan bir gerçekliği kopya etmek durumunda olmadığı fikri ortaya çıkar. Zihin; gerçekliği tamamlamak, gerçekliğe yeni bir şekil vererek onun önemini artırmak, gerçekliğin içeriğini yeniden doldurmak, yani gerçekliği daha anlamlı bir şekilde sokmak için vardır (James, 2004b: 130).

Pragmatik yöntemde, Peirce ve James'in belirttiği üzere, ne kadar açık ya da belirgin olduğu fazla bir önem taşımaksızın ulaştığımız sonuçlar asla nihai değildir (Bernstein, 2003: 136). Bütün bilgiler sonuçları itibarıyla geleceğe aittir. Bununla birlikte kuramsal olarak doğrulamalar ya da doğruluklar bile mutlak değildir. Son tahlilde, doğruluklarla ilgili her önerme hipotetiktir ve geçicidir. Mutlak doğru, idealleştirilemeyen bir idealdir (Dewey, 2004: 36).

Gerçeklik, tarihe ve deneyime dayanır. James, gerçekliğin bir isim değil, fakat bir fiil olduğunda ısrar etmiştir; gerçeklik bir süreçtir (Zanetti and Carr, 2000: 437). Gerçekliğin ve bilginin insan yaşantısına bağlandığı kavrayış, yaşamı ezeli ve ebedi ilkelerden ve kesinlikten yoksun hale getirmektedir. Kusursuz ya da kalıcı ilke, kural ve düzenlemelerin bulunmayışı, rasyonel düşüncenin sınıflandırıcı zihni şemalarının yerini değişken ve pratik kavram, düşünce ya da kuramlara bırakmasıyla sonuçlanmaktadır.

Dışarıda bir pratik ve deneyim dünyası vardır. Bu bağlamda yönetici; dışarıyı, topluluğun parametrelerini düşünmeli ve ona göre davranmalıdır (Shields, 2005: 511). Pragmatizmin kurucuları, belirsizliği vurgulamıştır. Belirsizlik ve tercih olanağı, işleri yürütmesi ve pratiği göz önünde tutması için yöneticiye bir hareket sahası sunmaktadır (Shields, 2008: 211). Yönteme ilişkin bu vurgu, gerçekleşen deneyimlerden devamlı öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır (Snider, 1997: 24). Pragmatizm, kuram ve uygulamayı eylem

aracılığıyla birleştirir. Kamu yöneticileri deneyim yoluyla öğrenirler (Shields, 1996: 401).

Yeni kamu işletmeciliğinin benimsediği özel sektör kaynaklı rekabetçi ve stratejik düşünce, geleneksel kamu kurumlarının yönetsel ve örgütsel açıdan bir dönüşüm geçirmesine yol açmıştır. Çevrelerindeki değişimi hızlı ve doğru bir biçimde anlayıp yönetebilmek, kamu kurumları için zorunlu bir özellik haline gelmiştir.

Yeni kamu işletmeciliği; program incelemeleri ve yeni bütçe uygulamalarını, geliştirilmiş yönetim bilgi sistemlerini, yürütücü (executive) kurumlar oluşturmayı, bakanlık dışı kamusal yapılar geliştirmeyi, kamu hizmetinin sağlanmasına ilişkin yarı-özelleştirme ve özelleştirme biçimlerini içeren geniş bir dizi girişimi kuşatmaktadır (Glynn, 1996: 126-127). Girdiler, süreçler ve kurallar üzerine geleneksel bürokratik vurgu; rekabet, müşteri tercihi, performans ölçümü ve özelleştirme ile yer değiştirmekte, kamu kurumlarının hızla değişen bir çevreye karşı daha esnek ve duyarlı olması gerekmektedir (Portz, 1999: 401).

Yeni kamu işletmeciliği, yöneticileri yönetir kılacak, sorumlulukları merkezden uzaklaştıracak ve depolitize edecek şekilde politika ve yönetim arasındaki sınırları yeniden tanımlamaktadır (Mattei, 2006: 1009). Yeni yönetsel kurumlar, en azından üç temel özelliğe sahiptir: Çözleştirme (disaggregation) (ana bakanlıktan örgütsel ayrılış), özerkleştirme (içsel işleyiş ve kurallar üzerinde belli bir ölçüde takdir yetkisi) ve sözleşme yapma (performans hedeflerini kuran bakanlık ve kurum arasında sözleşmeye dayalı düzenlemelerin varlığı) (Gualmini, 2008: 78).

Geniş, bürokratik örgütler; yetkilerin devredildiği daha küçük, daha yönetilebilir birimlere doğru değişmektedir. Örgütlerin çevresel etmenlere daha fazla duyarlı olmaları sağlanarak bürokraside bir azaltmaya gidilmektedir (Isaac-Henry, 1996: 9-10). Böylece müşterilere daha yakın, yerinden yönetime aktarılmış hizmetler; hizmet sunumunda esnekliği gündeme getirmektedir. Bu ise örgüte, personel bulmaya, ödüllere, ücrete ve koşullara ilişkin esnek modelleri içermektedir (Blundell ve Murdock, 1997: 46). Yerinden yönetim ve devredilmiş kamu hizmeti yönetimi, denetimleri azaltmış ve memurlara takdir yetkisi için daha fazla esneklik vermiştir (OECD, 2000: 11).

Yeni dönemde, hatırı sayılır bir takdir yetkisine karşılık kamu yöneticilerinden belli hedefleri gerçekleştirmeleri, yararlı olmaları istenmektedir. Bu hedeflerin başarısı, kamu kurumlarının doğru stratejiler geliştirmeleri ve kaynaklarını en verimli bir biçimde kullanmalarına bağlıdır. Bu nedenle, kamu yöneticilerinin, kurumlarını çevrelerine karşı duyarlı

kılmaları, bir öğrenme süreci içerisinde sokmaları bir zorunluluktur. Bu süreçteki hedeften sapmalar ise hoş görülmemekte, kamu yöneticileri ve çalışanları için ağır sonuçlar doğurmaktadır.

2.3. Pragmatizmin Araçsallığı, Yönetimin İşlevselliği ve Amaç Vurgusu

Pragmatizm, bilginin tek kaynağının aslında zihinde varolan düşünceler olduğunu ileri süren rasyonalizme zıt olarak, deneycilikle yakından bağlantılıdır (Pauca-Caceres, 2009: 432). Pragmatik felsefenin özünde, bireylerin yaşam karşısında inançları ve kavramları test ederek sürekli olarak deneyimsel bir tarzda hareket etmesi gerektiği inancı vardır. Pragmatistler, deneyim ve eylemle doğrulanmayan aşkın, soyut düşünceleri reddeder. Önergeler yalnızca uygulamaya konulduğunda elde edilen sonuçlarla değerlendirilmelidir (Zanetti and Carr, 2000: 433).

Pragmatizm, doğal olaylar ve sonuçlarına yönelik bilimsel bir araştırma lehine önsel metafiziğin her türünü reddeder (Isaac, 1999: 563). Buna göre bilim, bir dizi kesin gerçekleri betimleyen, nihai bir sonucu içeren bir proje olmak yerine; doğal dünyadaki değişiklikleri açıklamak için kuramları kullanmaya ilişkin bir süreçtir (Danisch, 2004: 8). Soruşturma ya da düşünce, kuşkuyla yenme ve bu suretle inancı en azından geçici olarak sabitleme çabasıdır (Snider, 1997: 26).

Pragmatizm, bilmek için bilmenin değil, yalnızca pratik bir amaç için bilmenin peşindedir. Aksi bir çaba onun için yersiz ve gereksizdir; çünkü pragmatizm, idealize edilmiş, insan pratiğinden soyut bir gerçekliğin var olamayacağını ileri sürmektedir. Böylece, evrimden muaf, kesin ve değişmez bir bilginin varlığı reddedilmektedir. Kuramlar, kavramlar, düşünceler ya da eylemler; zorunlu (doğal) bir görüngü olmaktan çok, yaratılan ve denenmeye muhtaç araçlardır.

Pragmatizm için doğru düşünceler; özümseyebildiğimiz, geçerli kılabilirdiğimiz, destekleyebildiğimiz ve doğrulayabildiğimiz düşüncelerdir. Bir düşüncenin doğruluğu, onun doğasında varolan sabit bir özellik değildir. Doğruluk bir düşüncede vuku bulur. Düşünce, doğru haline gelir, olaylar tarafından doğru yapılır (James, 2008: 111). Düşünmek bir gerçeklik arayışı olmayıp, daha çok çevresine uyum sağlamayı başarma çabasıdır. Böylece düşünce, eyleme rehberlik eden bir araç olmaktadır (Snider, 1997: 36). Düşüncelerin yararlı, uyarlanabilir, toplumsal aletler olduğuna inanmak suretiyle pragmatistler; dogmayı, ahlâki kesinliği ve kesin gerçeklik arayışını reddetmiştir (Danisch, 2004: 6).

Kartezyen idealist görüşten çok Darwin'in natüralist görüşünü benimseyen pragmatizm, tüm değer ve eylemleri yardımcı, insana dair amaçlar için bir araç olarak tanır (Sundin and Johannisson, 2005: 27). Eylemler, sonuçlar göz önünde tutularak değerlendirilir. Deneyimin sonuçlar aracılığıyla en iyi prosedürleri göstermesi nedeniyle pragmatizm, aynı zamanda araçsal bir akılıyürütme olarak nitelendirilir (Shields, 1996: 395). Nitekim Dewey'e göre pragmatizm, akıllı eylemin araçları olan düşüncelerin ve onun gerçekliğinin işe yararlılıklarıyla belirlendiği araçsalcılığın bir formudur (Ross, 1995: 93). Pragmatizm; zorlayıcı, çağdaş sorunları giderip kazanılmış bilgiyi eyleme dönüştürerek yararlı bilgi yaratmayı amaçlar. Pragmatizm, birini diğerine tercih etmek yerine eylem ve gerçeklik arasında bağ kurmaya çalışır (Fendt, Kaminska-Labbé and Sachs, 2008: 478).

Pragmatizm, deneyimin somut, kaotik, karmakarışık dünyasıyla evlenmiştir (Shields, 1996: 395). Anlamı değişken, tamamlanmamış bir dünyada artık nedenselci formlardan söz edilemez; çünkü kesin ifadelerin bulunmadığı bir yerde ilişkilerin nihai olarak önceden öngörülebilmesi mümkün değildir. Ayrıca bu durum, gizli anlamlarla dolu, zihnin nüfuz edemeyeceği, batını bir dünya tasarımını zorunlu bir biçimde içermez. Değişebilen bilgiler karşısında yaşamın sürdürülebilmesi, tanımlara bağlı kalmakla değil, etkileşim kurmakla olanaklıdır. Bu ise aynı zamanda değişime uyum sağlayabilmenin bir gereğidir. Pragmatizm; hedefe taşıyacak, işe yarayacak yol ve araçlarla ilgilenir, yoksa sağlam ve kalıcı ilkelerle değil. Onun, hedefe yönelik sabit ne bir yolu ne de bir aracı vardır. Pragmatizm, olayların yasalarını bulmanın değil, olayları yorumlamanın bir yöntemidir.

Pragmatizm, ne öğretiyi ya da ilkeleri içerir ne de tanımlamalar yapmaya çalışır (Sanders, 2005: 4). Pragmatik yöntemi, bir çözümlenmeden çok, daha çok çalışmak için bir program ve daha açıkçası içerisinde gerçekliklerin değişebileceği yolların bir görünüşü olarak düşünmek gerekir (James, 2004a: 212).

Pragmatizm bir felsefe değildir, daha çok hangi felsefeyi seçeceğimizin bir yöntemidir. Pragmatizm, harfi harfine gerçekliklerin inşası için gerçekliğin yeni bir tanımından çok bir deneyleme yöntemidir. Deneylemek, kuramı yaratıcı bir pratik olarak düşünmektir. Bir ide, bir öğretiyi ya da bir sözce, gerçekliğine bakarak yargılanamaz; tersine, bu, düşünce, eylem, inanç için sonuçları bağlamında değerlendirilen bir idenin, bir öğretinin, bir sözcenin gerçekliğidir. Bu anlamda pragmatizm bir araçsalcılıktır. Aslında, gerçeklik, böylece onu aşan bir değere göre değerlendirilir: Avantajlı olan (Lapoujade, 2009: 22, 82-83). Biricik moral ya da ruhsal ilke, amaca uygunluktur. Amaca yararlı olmanın biricik ölçüğü ise aracısız durumlardaki başarıdır ya da

başarısızlıktır. Bu, pragmatizmin özüdür (Wells, 2003: 41, 62). Herhangi bir çabadaki başarı ise her zaman için belirsizdir; çünkü amaçlar, olgular ve değerler her yeni durumda değişmektedir (Snider, 1997: 77). Bu yüzden pragmatizm; geleceği gören kristal bir küre değildir, eylemin yararlı olacağını garanti etmez. Pragmatizm, yararlı olanın eylem ve sonuçlar aracılığıyla gösterileceğini savunur (Shields, 1996: 404).

Dewey, hipotezlerin geçici doğasını vurgulamak için *işleyen hipotez* (working hypothesis) terimini sıklıkla kullanmıştır. İşleyen hipotez, belirsizliği ve süregelen keşif sürecini hesaba kattığı için özellikle kamu yönetimine uygun düşebilir. Sıklıkla aşırı kontrole dayalı laboratuvarlar ya da durumlarda test edilen biçimsel hipotezlerin aksine işleyen hipotez, az ya da çok deneyim içinde yer alır (Shields, 2003: 518-519). Bu bağlamda hipotezler ya da kuramlar, eğer işliyorsa ya da pratik bir değere sahipse gerçektir. Bir pragmatist, kamu yönetimindeki sorunların kamu yönetiminde deneyimlere ve sonuçlara yol açacağını, bunun ise sonrasında kamu yönetimi kuramı ile anlaşılacağını ve açıklanacağını ileri sürecektir. Kamu yönetimindeki deneyimler; sorunlar ve kuram ile bağlantı kuran araçlar olmaktadır (Shields, 1996: 399). Kamu yönetimi için deneyim ve eylemler, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımıyla birlikte önemsenmeye başlanmıştır.

Yeni kamu işletmeciliği girişimleri, bürokratik örgüt yapısının ve hiyerarşik otorite tarzının kırılmasına yol açmış, kamu kurumlarını kendi deneyimleri ve çalışanlarının yaratıcı entelektüel gücünü birleştiren öğrenen bir örgüt haline getirmiştir. Artık kamu kurumlarından, geleneksel anlayıştaki gibi birtakım kural ve ilkelere değişmez bir bağlılıkla bir örnek halinde çalışmaları değil; değişim gereklerine uygun, dinamik, yaratıcı ve yenilikçi bir tarzda faaliyet göstermeleri beklenmektedir. Yeni kamu işletmeciliği için kamu kurumlarının etkili ve ölçülebilir sonuçlar ortaya koymaları başlıca hedef haline gelmiştir.

Kamu sektörü yönetiminde bir paradigma değişimi yaşanmaktadır. Eski kamu yönetimi, her yerde 'kurallara dayalı' ve 'süreç odaklı' iken; yenisi, 'üretime dayalı' ve 'sonuç odaklı'dır (Hood, 2004: 17). Şimdiki kamu yönetimi reformunun temel hedefi, bürokratik kurumları daha girişimci kılmak ve sıkı prosedüre ilişkin standartlardan içsel risk yönetimine doğru dönüştürmektir (Walsh, 1996: 230). Böylelikle, doğru işlere yönelik kaynakların verimli bir biçimde kullanılması için çaba gösterilmektedir. Rekabet ortamının varlığı, sıkı bütçe uygulamaları ve yöneticilerin sonuçlardan dolayı hesap vermeleri, doğru işlerin yapılmasına yönelik başlıca güdüleyici etmenler olmaktadır.

Yetki devriyle birlikte dairelerin, kendi gereksinimlerine en uygun uygulamaları benimsemeleri, sonuçlara odaklanmaları ve kaynaklarını daha iyi kullanmaları kolaylaşmıştır (OECD, 2003: 30). Ayrıca hizmetlerin satın alımı ve sunumunu ayırma eğilimindeki yükseliş ve sonrasında sözleşme kültüründeki (hem içsel hem de dışsal olarak) büyüme, performans ölçütleri geliştirme gereksinimini artırmıştır (Rouse, 1996: 89).

İsrafi azaltmaya, verimliliği, etkinliği ve kaliteyi geliştirmeye önem verilmesiyle birlikte, performans yönetimi, değişimin yönetiminde önemli bir yer tutmuştur. Yöneticilerin performansı, belirlenmiş hedefler ve göstergelere göre incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Performans yönetimi; sorumlulukları açıkça tanımlaması, amaçları açıkça belirlemesi, sonuçları ölçmesi ve uygun bilgi ve eğitimi geliştirmesi için araçlar sağlaması nedeniyle örgütlerin hedef ve yönünü tayin etmektedir (Isaac-Henry, 1996: 14).

SONUÇ

Pragmatizm, modern Batı felsefesiyle birlikte anılan Kartezyen düşünceyi oluşturan bilinç ve gerçeklik ya da öznel ve nesnel arasındaki bir ayrımı anlamsız görmekte, insan zihninin ve yaşamının kendi dışındaki nesnel ilke ya da yasalara bağımlılığı düşüncesini reddetmektedir. Rasyonalist görüşten farklı olarak pragmatizm, gerçekliği, insani iradeyi ve eylemi şekillendiren soyut, tarihdışı ve mutlak bir form olarak görmez. Pragmatizme göre gerçeklik, zihinsel uğraşının bir keşfi değil, pratik kaygıların bir ürünüdür; bu yüzden o, insani durum ya da ifadenin dışında hiçbir değer ve anlam taşımaz. Pragmatizm için gerçeklik, kendinde bir amaç ya da kaynak olmak yerine bir sonuç ya da kaynaklanan, bir zorunluluk yerine bir oluşturu; insan zihninin toplumsal bir temelde pratik ve deneyimler aracılığıyla ortaya koyduğu, biçimlendirdiği ve dönüştürdüğü bir yaratıdır.

Gerçekliğin ve bilginin insan yaşantısına bağlandığı savı, yaşamı ezeli ve ebedi ilkelerden ve kesinlikten yoksun hale getirmektedir. Kusursuz ya da kalıcı ilke, kural ve düzenlemelerin bulunmayışı, rasyonel düşüncenin sınıflandırıcı zihni şemalarının yerini değişken ve pratik kavram, düşünce ya da kuramlara bırakmasıyla sonuçlanmaktadır. Pragmatizm için gerçekliğin, bilginin ya da herhangi bir düşüncenin değerini, onun soyut ya da kuramsal açıdan tatmin edici bir çerçeveye sahip olup olmaması değil, tersine toplumsal yaşamda pratik ya da kullanışlı bir içeriğinin bulunup bulunmaması belirleyecektir.

Pragmatizm, bilmek için bilmenin değil, yalnızca pratik bir amaç için bilmenin peşindedir. Aksi bir çaba onun için yersiz ve gereksizdir; çünkü pragmatizm, idealize edilmiş, insan pratiğinden soyut bir gerçekliğin var

olamayacağını ileri sürmektedir. Böylece, evrimden muaf, kesin ve değişmez bir bilginin varlığı reddedilmektedir. Kuramlar, kavramlar, düşünceler ya da eylemler; doğal bir görüngü olmaktan çok, yaratılan ve denenmeye muhtaç araçlar olarak görülmektedir.

Pragmatizmin kamu yönetimi üzerindeki etkileri ise özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren yeni kamu işletmeciliği reformları ile birlikte gözlenmeye başlanmıştır. Daha öncesinde bunun gerçekleşmemesinin nedeni ise şöyle açıklanabilir: 19. yüzyılın sonlarından itibaren bir yandan düşünceleri yaşam üzerindeki pratik karşılıkları ya da yararlılıkları ile değerlendiren bir pragmatik yaklaşım ortaya çıkarken diğer yandan yönetim bilimi alanında ise, bunun tersine, yönetim ve örgütlenme tarzının ussal ilkeler doğrultusunda belirlenmeye çalışıldığı bilimsel yönetim, yönetim süreci ve bürokrasi yaklaşımları geliştirilmiştir. Yönetim bilimindeki bu yaklaşımlar, kısa sürede uygulamaya geçirilerek geleneksel kamu yönetiminin temelini oluşturmuş ve kamu yönetimini profesyonel bir niteliğe kavuşturmuştur.

1980'li yıllardan itibaren ise kamu yönetiminde yeni bir yaklaşım tarzı etkin olmaya başlamıştır. Yeni kamu işletmeciliği adıyla bilinen bu yaklaşım, hem kamu sektörünü ve örgütlerini küçültmeye hem de eldeki kamu hizmetlerini olabildiğince özel girişime gördürmeye, başarılı iş strateji ve uygulamalarının bu hizmetlerde yaygın bir biçimde kullanılmasını sağlamaya çalışmıştır. Yeni kamu işletmeciliğinin başlıca amacı, hizmetlerin kamuya daha ekonomik, kaliteli ve verimli bir tarzda sunulması olmuştur. Yeni kamu işletmeciliği girişimleri, bürokratik örgüt yapısının ve hiyerarşik otorite tarzının kırılmasına yol açmış, kamu kurumlarını kendi deneyimleri ve çalışanlarının yaratıcı entelektüel gücünü birleştiren öğrenen bir örgüt haline getirmiştir. Bu özellikler yakından incelendiğinde ise gerek hedefleri ve yaklaşım tarzları gerekse uygulama yöntemleri bakımından pragmatizm ile yeni kamu işletmeciliği arasında birtakım benzerlikler kurulabilir.

Birincisi, nasıl ki pragmatizme göre bir kuramı ya da düşünceyi, kendi başına varlığı değil, yaşam üzerindeki pratik karşılıkları ya da yararlı sonuçları var ediyorsa, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı da kavram ve uygulama arasında bir bağlantı kurmaya çalışmış, kurallar ve ilkelerden çok; sonuçlar, verimlilik, performans gibi olgular üzerinde durmuştur. Pragmatizmin, sağlam ve kalıcı ilkelerle hedefe taşıyacak, işe yarayacak yol ve araçlarla ilgilenmesi gibi, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı da kamu kurumlarının birtakım kural ve ilkelere değişmez bir bağlılıkla bir örnek halinde çalışmalarını değil, değişim gereklerine uygun, dinamik, yaratıcı ve yenilikçi bir tarzda faaliyet göstermelerini amaçlamıştır. Yeni kamu işletmeciliği için kamu kurumlarının etkili ve ölçülebilir sonuçlar ortaya koymaları başlıca hedef haline gelmiştir. İkincisi, pragmatizm, karşılaşılan sorunlara ilişkin açıklayıcı bir model ortaya

koymak yerine, etkili çözümler sunması koşuluyla farklı kuramlara ya da yaklaşım tarzlarına açık olmayı tercih etmiştir. Yeni kamu işletmeciliği, benzer şekilde, daha fazla verimlilik, performans ve kalite için sektörler arası örgütsel işleyiş ve yönetsel anlayış farklılıklarını göz ardı etmiş ve diğer sektörlerde kullanılan başarılı araç, yöntem, kavram ve düşünce tarzlarından etkin bir biçimde yararlanmaya çalışmıştır. Üçüncü olarak, pragmatizme göre gerçeklik, zihinsel uğraşının bir keşfi değil, pratik kaygıların bir ürünüdür; bu yüzden o, insani durum ya da ifadenin dışında hiçbir değer ve anlam taşımaz. Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının rekabete ve stratejik düşünceye verdiği önem ise kamu kurumlarını çevrelerindeki değişimi hızlı ve doğru bir biçimde anlayıp yönetmeleri için zorlamıştır. Yeni dönemde, hatırı sayılır bir takdir yetkisine karşılık kamu yöneticilerinden belli hedefleri gerçekleştirmeleri, yararlı olmaları istenmektedir. Bu hedeflerin başarısı, kamu kurumlarının doğru stratejiler geliştirmeleri ve kaynaklarını en verimli bir biçimde kullanmalarına bağlıdır. Bu nedenle, kamu yöneticilerinin, kurumlarını çevrelerine karşı duyarlı kılmaları, deneyimlerden yararlanmaları, bir öğrenme süreci içerisine sokmaları bir zorunluluk olmaktadır. Son olarak, pragmatizmin Amerikan toplumu ve felsefi geleneği içerisinde doğmuş olması ile yeni kamu işletmeciliğinin bunu içerecek şekilde Anglo-Sakson ülkelerde ortaya çıkması ve hızla yayılması ayrıca ilgi çekici bir başka ortak noktadır.

KAYNAKÇA

- Araujo, J.F.F. Esteves de and J.F. Angelino (2009) "Implementing Performance-Based Management in the Traditional Bureaucracy of Portugal", **Public Administration**, 87(3), 557-573.
- Barzelay, M. (2001) **The New Public Management: Improving Research and Policy Dialogue**, Berkeley: University of California Press.
- Bernstein, J. (2003) **American Antinomianisms from Anne Hutchinson to Pragmatism**, (Ph. D. Thesis), New York: The City University of New York.
- Blundell, B. and A. Murdock (1997) **Managing in the Public Sector**, Boston: Butterworth Heinemann.
- Catlaw, T. and J. Chapman (2007) "A Comment on Stephen Page's 'What's New about the New Public Management'", **Public Administration Review**, March/April, 67(2), 341-342.
- Cejudo, G.M. (2008) "Explaining Change in the Mexican Public Sector: The Limits of New Public Management", **International Review of Administrative Sciences**, 74(1), 111-127.

- Christensen, T. and P. Laegreid (2007) "Introduction – Theoretical Approach and Research Questions" in T. Christensen and P. Laegreid (eds.), **Transcending New Public Management: The Transformation of Public Sector Reforms**, 1-16.
- Clarke, J., S. Gewirtz and E. McLaughlin (2000) (ed.), "Reinventing the Welfare State", **New Managerialism, New Welfare?**, London: Sage, 1-26.
- Cole, A. and G. Jones (2005) "Reshaping the State: Administrative Reform and New Public Management in France", **Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions**, 18(4), 567-588.
- Colley, L. (2002) "The Rise and Fall of the Career Public Service", **New Zealand Journal of Industrial Relations**, 27(3), 349-362.
- Çelik, S. (ed.) (2008a) "Charles Sanders Peirce'ün Pragmatik Görüşleri ve Bilimsellik Ögesi", **Pragmatizm Pratik Bir Felsefe: Seçme Yazılar (Peirce-James-Dewey)**, S. Çelik (Çev.), İstanbul: Doruk, 21-38.
- Çelik, S. (ed.) (2008b) "Önsöz", **Pragmatizm Pratik Bir Felsefe: Seçme Yazılar (Peirce-James-Dewey)**, S. Çelik (Çev.), İstanbul: Doruk, 9-18.
- Danisch, R.C. (2004) **Making an American Democracy: Pragmatism and the Necessity of Rhetoric**, (PhD. Thesis), the Graduate Faculty of Arts and Sciences, University of Pittsburgh.
- Denhardt, Janet V. and R.B. Denhardt (2006) **The New Public Service**, Armonk, N.Y.: M. E. Sharpe Inc.
- Dewey, J. (2004) "Amerikan Pragmatizminin Gelişimi", **Felsefi Metinler Pragmatizm: Charles Sanders Pierce vd.**, İ. Doğu (Ed.), Celal Türer (Çev.), İstanbul: Üniversite Kitabevi, 27-44.
- Elkin, G., H.M. Cone and J. (Jim) Liao (2009) "Chinese Pragmatism and the Learning Organisation", **The Learning Organization**, 16(1), 69-83.
- Fendt, J., R. Kaminska-Labbé and W.M. Sachs (2008) "Producing and Socializing Relevant Management Knowledge: Re-Turn to Pragmatism", **European Business Review**, 20(6), 471-491.
- Festenstein, M. (2002) "Pragmatism's Boundaries", **Millennium–Journal of International Studies**, 31(3), 549-571.
- Gajduschek, G. (2003) "Bureaucracy: Is It Efficient? Is It not? Is That the Question?: Uncertainty", **Administration & Society**, 34(6), 700-723.

- Garrison, J. (2000) "Pragmatism and Public Administration", **Administration and Society**, 32(4), 458-477.
- Glynn, J.J. (1996) "Performance Auditing and Performance Improvement in Government: Public Sector Management Reform, Changing Accountabilities and the Role of Performance Audit", **Performance Auditing and the Modernisation of Government**, Paris: OECD, 125-136.
- Green-Pedersen, C. (2002) "New Public Management Reforms of the Danish and Swedish Welfare States: The Role of Different Social Democratic Responses", **Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions**, 15(2), 271-294.
- Gualmini, E. (2008) "Restructuring Weberian Bureaucracy: Comparing Managerial Reforms in Europe and the United States", **Public Administration**, 86(1), 75-94.
- Hammerschmid, G. and R.E. Meyer (2005) "New Public Management in Austria: Local Variation on a Global Theme?", **Public Administration**, 83(3), 709-733.
- Haque, M.S. (2007) "Revisiting the New Public Management", **Public Administration Review**, 67(1), 179-182.
- Hepworth, N. (1996) "Performance Audit – Future Directions?", **Performance Auditing and the Modernisation of Government**, Paris: OECD, 261-270.
- Hickman, L.A. (2004) "Pragmatism, Postmodernism, and Global Citizenship", **Metaphilosophy**, 35(1/2), 65-81.
- Hood, C. (1991) "A Public Management for all Seasons", **Public Administration**, 69, (Spring), 3-19.
- Hood, C. (2004) "Controlling Public Services and Government: Towards a Cross-National Perspective", in C. Hood, O. James, B. Guy Peters and C. Scott (ed.), **Controlling Modern Government: Variety, Commonality and Change**, London: Edward Elgar, 3-21.
- Isaac-Henry, K.. (1996) "Development and Change in the Public Sector", **Management in the Public Sector: Challenge and Change**, in K. Isaac – Henry, C. Painter and C. Barnes (ed.), London: International Thomson Business Press, 1-25.
- Isaac, J.C. (1999) "Is the Revival of Pragmatism Practical, or What are the Consequences of Pragmatism?", **Constellations**, 6(4), 561-586.
- James, W. (2000) **Pragmatism and Other Writings**, New York: Penguin Putnam.

- James, W. (2004a) "Pragmatizm Ne Demektir?", **Felsefi Metinler Pragmatizm: Charles Sanders Pierce ve diğ erleri**, İ. Doğ u (ed.), B. Genç (ç ev.), İstanbul: Üniversite Kitabevi, 208-225.
- James, W. (2004b) "Bir Mülakat: Pragmatizm Nedir?", **Felsefi Metinler Pragmatizm: Charles Sanders Pierce ve diğ erleri**, İ. Doğ u (ed.), B. Genç (ç ev.), İstanbul: Üniversite Kitabevi, 129-131.
- James, W. (2008) "Pragmatizmin Doğ ruluk Kavramı", **Pragmatizm Pratik Bir Felsefe: Seç me Yazılar (Peirce-James-Dewey)**, S. Ç elik (ç ev.), İstanbul: Üniversite Kitabevi, 109-131.
- Lapoujade, D. (2009) **William James Ampirizm ve Pragmatizm**, N. Polat (ç ev.), İstanbul: Bağ lam.
- Lapsley, I. (1999) "Accounting and the New Public Management: Instruments of Substantive Efficiency or a Rationalising Modernity?", **Financial Accountability and Management**, 15(3-4), 201-207.
- Leong, D.T. (2003) **Buddhism, Pragmatism, and the Ethics of Experience: Case Studies on Kamma in the Udana**, (PhD. Thesis), San Francisco: California Institute of Integral Studies.
- Luke, B.G., K. Kearins and M.L. Verreynne (2008) "Pushing the Boundaries: The Limits and Limitations of New Public Management", **Australian and New Zealand Academy of Management Conference**, 2-5 December 2008, 1-16.
- Mattei, P. (2006) "The Enterprise Formula, New Public Management and the Italian Health Care System: Remedy or Contagion?", **Public Administration**, 86(4), 1007-1027.
- Newman, J. (2000) "Beyond the New Public Management? Modernizing Public Services", in J. Clarke, S. Gewirtz and E. McLaughlin (eds.), **New Managerialism, New Welfare**, London: Sage, 45-61.
- O'Flynn, J. (2007) "From New Public Management to Public Value: Paradigmatic Change and Managerial Implications", **Australian Journal of Public Administration**, 66(3), 353-366.
- OECD (2000) **Trust in Government: Ethics Measures in OECD Countries**, Paris: OECD.
- OECD (2003) **Kamu Hizmetinde Etik: Güncel Konular ve Uygulama**, TÜSİAD (ç ev.), Paris: OECD.

- Page, F.J. (2000) **A Reinterpretation of the Influence of American Pragmatism on Symbolic Interactionist Theory**, (PhD. Thesis), Department of Sociology, Salt Lake City: the University of Utah.
- Pallot, J. (1999) “Beyond NPM: Developing Strategic Capacity”, **Financial Accountability & Management**, 15(3-4), 419-426.
- Paucar-Caceres, A. (2009) “Pragmatism and Rationalism in the Development of Management Science Methodologies in the UK and France”, **Systems Research and Behavioral Science**, 26, 429-444.
- Portz, J.H. (1999) “How Managed Care is Reinventing Medicaid and Other Public Health-Care Bureaucracies”, **Public Administration Review**, 59(5), 400-409.
- Rescher, N. (2001) “Functionalistic Pragmatism”, **The Philosophical Forum**, XXXII, (3), 191-205.
- Rockmore, T. (2005) “On Classical and Neo-Analytic Forms of Pragmatism”, **Metaphilosophy**, 36(3), 259-271.
- Ross, J.P. (1995) **Engendered Pragmatism**, (PhD Thesis), Eugene: The Department of Philosophy and the Graduate School of the University of Oregon.
- Rouse, J. (1996) “Resource and Performance: Management in Public Service Organizations”, **Management in the Public Sector: Challenge and Change**, in K. Isaac – Henry, C. Painter and C. Barnes (eds.), UK: International Thomson Business Press, 73-104.
- Routledge S. (2000) **Concise Routledge Encyclopedia of Philosophy**, USA: Routledge.
- Sagner, J.S. and D.J. Rosner (2008) “Constitutional Philosophy, Pragmatism, and Economic Regulation”, **Business and Society Review**, 113(3), 421-439.
- Sanders, S. (2005) **The Gene Pool of Pragmatism: Pragmatic Philosophy in the Federalist Papers**, (Master Thesis), Carson: the Faculty of California State University Dominguez Hills.
- Sanderson, I. (2009) “Intelligent Policy Making for a Complex World: Pragmatism, Evidence and Learning”, **Political Studies**, 57, 699-719.
- Saunders, P. (1999) “The New Right, New Labour and the Problem of Social Cohesion”, in G. Andrews (ed.), **New Left, New Right and Beyond: Taking the Sixties Seriously**, New York: Palgrave, 106-124.

- Shields, P.M. (1996) "Pragmatism: Exploring Public Administration' Policy Imprint", **Administration and Society**, 28(3), 390-411.
- Shields, P.M. (2003) "The Community of Inquiry: Classical Pragmatism and Public Administration", **Administration and Society**, 35(5), 510-538.
- Shields, P.M. (2005) "Classical Pragmatism does not Need an Upgrade: Lessons for Public Administration", **Administration and Society**, 37(4), 504-518.
- Shields, P.M. (2008) "Rediscovering the Taproot: Is Classical Pragmatism the Route to Renew Public Administration?", **Public Administration Review**, 68(2), 205-221.
- Snider, K.F. (1997) **Pragmatism and the Intellectual Development of American Public Administration**, (PhD. Thesis), Blacksburg: the Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Sundin, O. and J. Johannisson (2005) "Pragmatism, Neo-Pragmatism and Sociocultural Theory: Communicative Participation as a Perspective in LIS", **Journal of Documentation**, 61(1), 23-43.
- Vigoda-Gadot, E. and S. Meiri (2008) "New Public Management Values and Person-Organization Fit: A Socio-Psychological Approach and Empirical Examination among Public Sector Personnel", **Public Administration**, 86(1), 111-131.
- Walsh, A.H. (1996) "Performance Auditing and Legislative Oversight in the Context of Public Management Reform: The US Experience", **Performance Auditing and the Modernisation of Government**, Paris: OECD, 227-240.
- Wells, H.K. (2003) **Emperyalizmin Felsefesi Pragmatizm: Hukukta-Tarihte-Psikolojide-Eđitimde-Ahlâkta-Din ve Dış Politikada İşbitiricilik Felsefesi**, İstanbul: Sorun Yayınları.
- Zanetti, L.A. and A. Carr (2000) "Contemporary Pragmatism in Public Administration: Exploring the Limitations of the 'Third Productive Reply'", **Administration and Society**, 32(4), 433-452.